

Machtighe optocht onder 'tbeleyt van graeff Hendrick vanden ...

Tryck // / I25 B I4 c Br. 1624 Optocht

Tillkomstår 1624
Digitaliserad år 2019

*Ant. Nard
Poed
(M)
1624*

Machtighe Optocht/

onder 'tbeleyt van

Graeff Hendrick vanden Bergh/

Met de machtighe teghen-tocht des Deurluchtighen

PRINCE van

ORAINGIEN,

Ende

PRINS HENDRICK de NASSAV.

**Mitsgaders/de belegeringe en ontset der Stadt Doefburgh,
Ende de gelegentheyt der omleggende Fortressen, beginnende van Emderlant,
Over-Yffel, van Maes, VVael, ende Rhijn, tot by s'Hertogen-Bosch,
ende de Bommeler-veert. Alles seer perfectelijck in
2. Platen af-ghebeelt.**

Al comt de Vyant inder
nacht,

De CRAEN houdt noeh-
tans goede wacht.

**Ghedrukt tot Leyden/ by NICOLAES GEELKER CK,
woonende teghen over de Universteijt.**

Anno 1624.

Beleggheringhe/ ende onfet der Stadt
DOESBURGH,

Anno 1624. vanden 17. Februarij tot den 23. toe.

Enighe tijdt geleden/ so heeftmen verstaen/ dat de Spaensche
 seckerere vergaderingen van Crijschs-ghereetschap ghemaect
 hebben/ eensdeels ontrent s'Hertogen-Bosch ende Goch, eens-
 deels ontrent Grol, eensdeels oock by Lingen, Meppen ende de
 West-Friessche quartieren; nemende alles in dienst/ de welke
 lust naer de Hollandtsche Kaeskamer hadden/ by welke verga-
 deringhe het scheen/ dat hem M. Tilly oock wilde voegen/ want
 hy daelde naer Osenbrugh ende Oost-Vrielandt, ende hadden al-
 reede eenighe Anholtsche Ruyters ontrent de Bretange sich laten sien. Om desen
 tocht te helpen doen/ quamen haer seer wel te passe alle de afgedanchte en verloo-
 pen Crijsch/anechten van den Hertoch van Brunswijck, ende den Grave van Man-
 velt, alsoo dat dese 3. voornoemde vergaderinghen over 40000 Mannen zijn ghe-
 weest/ om alsoo de Sheunecerde Landen teenemael in den Winter/ als het Is
 over al vast int water sach/ oft te loopen/ gelijk de Brieden van Antwerpen ende
 van Brussel ghenoechsaem te liennen gaven/ die verclaerden dat het naer haer ey-
 gen wensch ghecomen was. Want den Marquis hadde ghewenscht/ dat het maer
 een Maent vriesen mocht/ en tot dien eynde zijn over al groote Processie ghehou-
 den/ ende veel Bevaerden gedaen. Daer op seer goede tijdinghe tot Brussel gheco-
 men is/ als dat Graeff Hendrick vanden Bergh alreede op de Veluwe gekomen was/
 ende 3. Casteelen in ghenomen hadde/ als eensdeels oock de waerheyt was. Hier
 op zijn noch andere goede advissen gecomen/ te weten dat de Stadt van Arnhem
 in ghenomen was ende Doefburgh geblockeert. Dese voorszeyde nieu-maer ende
 goede tijdinghe was op den 21. Februarij tot Brussel, ende het gingh alles naer
 haer wenschen.

Den 22. cregghen sy advijs dat den Prins van Oraengien, met sijn Broeder Prins
 Hendrick, ende alle Colonellen, op den been waren/ waer in sy haer wel wat ver-
 roegen/ doch verclaerden dat hare Soldaten Winter hardt waren/ ende op heet
 noch hout en pasten: gelijk als daer waren de Crabaten/ Cosacken/ Spaensche/
 Italianen/ Walsche/ ende Hoochduytschen/ den meeste hoop wel ghecleedt met
 wepnigh Laken/ die daerom te grager souden wesen om aen te vallen/ daer het
 te doen soude zijn. Dit alles over gheslagen/ soo sal ick met 3. haesten seggen het
 verloop vande saeck.

Den Prins van Oraengien, wel verstaen hebbende van dese voorszeyde vergade-
 ringhe/ hadde ghecommandeert alle de Ruyters in de Frontieren zijnde/ onder
 het ghebiedt van de Generael Market, ende haer alle den weet ghedaen/ dat sich ee-
 nighe tot Campen, Deventer, Swol, Zutphen, Doefburgh, Breevoort, Rees ende Emme-
 rick, ende der selver eenighe tot Arnhem vergaderen souden/ om te sien wat de
 Spaensche uyt rechten souden. Dit alsoo staende/ hebben de Spaensche op den

16. ende 17. Februarij haer t'samen comste gehadt upt alle hare Leger-plaetsen: ende in middeler tijdt dat het Doetvolck marcheerden / soo hebben die Kuyptery van Lingen ende andere plaetsen eenen aenflagh ghemaect naer de Britange, ende de Froncieren van Groeningherlant, daer op dat sijn Genaden Graeff Ernst pasten/ ende het hooft alsoo gheboden heeft / dat sy inde plaetse van buyt/ flaghen ghecreghen hebben.

Coevoerden was wel beset / doch niet teghenstaende / soo dede den Goeverneur rontom het ys dapper op bijten / ende de wallen met water begieten / om alsoo een gladde Boortweering te maken: want hy niet anders dacht / of de Spaensche souden hem met den Vastel-avont comen besoecken: maer t'was by wat anders / ghelijck ghy hier na hoozen sult.

Op den voorsz. dito / werden oock tot Goch eenige Soldaten vergadert / ende van gelijcken tot s'Hertogen-Bosch, alsoo een interprijsse voornemende / mits dat het over al vast toe ghebroosen was / ende het bijten niet veel te beduyden hadde: soo dat het scheen een sake van groote ghevolgh te zijn. Want de vergaderinghe van Goch conde over de blacke Nimweeghsche Heyde comen / naer Maes, Wael ende Tiel, ofte boven Nimmegen inde Betuwe vallen.

De vergaderinge van s'Hertogen-Bosch, conden inde Bommeler-Weert, en alsoo de Forten van S. Andries, Empel, ende Creveceur af loopen soo het segghen was. Maer den Heer van Kessel, Generael over de Arteleerie / met de Kuyptery van Graeff Justinus van Nassau, waren dese Spaensche Broeders ghetroot / makende weynigh swarighepdt om haer Baracks te leeren verstaen / soo sy maer lust in de Tael hadden.

Om nu te comen tot Doefburgh, ende de by gheleghen plaetsen / hier hebben de Spaensche haer interprijsse int werck ghestelt / ende sich voor eerst met gantscher macht begeven naer het Slot te Bronckhorst, een quartier up gaens vanden Yffelstroom, daer een Eplant inde Rivier legt / alwaer sy sonder tegen-weer passeerden / makende een Dugghe van hout ende Plancken ober ys: want door de menichte der Heerden ende Wagens / soude t'selbe gemorselt hebben. Desen hoek besetteden sy dadelijck / ende deden eenighe Boomen af hacken / soo tot bescherminge / als oock tot brant. De besettinge aen weder-zijde gedaen zijnde / so marcheerden sy dadelijck voort / naer Dieren t'welck een Comandurij is / oincingelt met water / gheleghen een half up gaens van de Stadt Doefburgh, hebbende ter eender zijden eenen quaden moepelijcken wegh met eenighe Weplanden / van de welke sommige in rijdt van hoogh water onder loopen / ende aen de Westzijde / het Doef burger Bosch, met eenighe geberchten vande Veluwe, Dit was de vauchst van Dieren tot den onbijt voor haer.

Hier op en liepen de Spaensche niet / maer marcheerden Oost-waert op den wegh van Arnhem, deur de buerte van Ellecum, doch daer niet veel te bicken bindende / hebben hare tocht verbordert tot een Edelmans Huys / genaemt t'Huys te Middaghten, ende die daer in waren roonden teycken van weerbiedinghe / maer het docht den Edelman ongheraden lange tegen te houden / overmits dat de gheruchten groot waren / ende dit Huys den naem van Middagh hadde / ende haer oock voor een Middagh mael verstrecken soude / so heeft hy de poort gheopent / ende haer het Huys ingherupmt. Wat nu voorders de plaets belangt / die is seer playfant leggende wat verheben vanden Yffel-stroom / hebbende aen de Zuyd-zijde eenen Weert van eenige hondert Morgen / en aen de West-zijde het voorsz. Bosch, daer de Spaensche de Boomen af ggehackt hebben / ende haer daer mede

naer ghelegentheyt des tijts versterckt / ende scheenen boorts ghene ghen te zijn om met der tijdt een brugge te maken / om alsoo de Stadt Doefburgh van onder / boven / ende ter zijden te blockeren. Den Goeverneur van Doefburgh die merckende / dede sijn best om de wel-ghemaecte Fortressen / met allen hare buytenwercken te besetten / ende de teghen over legghende Schans / op de Weert ofte Eplandt wel te versien / soo van Palesaden als andere noodtsaeckelijckheden. Hierenboven heeft hy het selve Eplandt voorders opwaerts getrenseert met seer groote verwonderinge van alle die het saghen / daer toe seer wel te passe quam seker oudt trenschement / zijnde noch blijven staen van de tijden / dat den Admirant meenden eenen inbreuck aen den IJel-stroom te doen.

Daer waren oock noch eenighe heughenissen van t' Jaer 1606. in Julio / in de tijden doen Marquis Spinola meenden een Mastenbroeck aen te doen / maer gheraden vonden de selve den Prins te laten houden.

Een upz Gost-waerts van daer was een Edelmans Huys Keppel ghenaeemt / oock met water beringelt / seer dienstigh tot haven boornemen / t'welck sy doe mede verlaten hebben.

Wat voorders belanght alle de daden der byzomer Burghers van Doefburgh, die waren particulierlyck niet te beschrijven in sulcken cleenen spatie / dan segghe dat sy yser harde Mannen zijn / die geen coude / hoe sel sy was en achten / ja zelfs de Vrouwen ende Jongers deden haer devoor / om mede het ys te helpen breken / alsoo doot-kisten makende / tegen dat de Spaensche over comen mochten. Wat de byzabe Kuyters en Cavaliers belanght / die sijn diversche reysen upt gheweest / brenghende buyt ende ghevangens binnen.

Die also staende / soo heeft Graeff Hendrick vanden Bergh, als Generael van de Armad / hem op den 8. op Sondagh ten twee upzen / laten ghelusten om de Stadt Arnhem te besoeken : als hy oock dede / beghevende hem op den Galgenbergh, daer men het beloofde Landt vande Betuwe sien can: doch hy vergenoechde hem seer wel met het ghesicht / ende dede 2. Canon schoten op de Stadt / daer die van binnen 4. mael op antwoerden met gelijk Musijcke / also dat een groot Cavelier / met noch anderen tot Sant Kuyters gemaect werden / waer op hy dadelijck vertrocken is / nemende sijn passagie over de Heyde / naer een plaetse Eede genaemt / daer hy eenige Huysen af gebrant heeft / sonder pets sonderlings meer te attenteeren / de Reden ende consideratien blijven by hem. In dese tocht is het gebeurt / datter een seker Huysman was / de welke booz genomen hadde / sijn wepningh dat hy hadde te bewaren / waer op hy sijn deur toeghehouden / ende sich te weer gestelt heeft / so dat sijn Huys bestornt / ende met Musketten beschooten / en hy doodelijck ghewont is. Een ander Huysman / de welke eertijts Koepwachter geweest / ende t'blasen gewoon was / heeft by gebal een Trompet inde hant gecregen / ende Alarm geblasen / waer over de Spaensche so verschrickt werden / dat sy hol ober bol de vlucht namen / latende eenige wapenen achter / ende de gebangen Boeren loopen / ende heeft int vertreck Spanckeren ende IJelburgh af ghebrant.

Daerentwischen en waren de Kuyters van Deventer, Zutphen, Arnhem, Nimmegen, Rees, ende Emmerick niet slaperigh / maer pasten lustigh op den haspel / makende souertijts wat buyts van Waghnen ende paerden : doch op een sekere tijt (t'welck het principaelste van allen is) sloegen sy de Spaensche een Conboy af dat van VVefel quam hebbende eenige duysent Booden / de welke de Staten Kuyters met haer namen om te ontdopen / want sy waren bevroosen / met eenige ghevangen / ende allen de gene die doot gebleven waren / zijn betaelt.

Den **Prins van Oraengien** met sijn Broeder **Graeff Hendrick van Nassou** ende alle **Cornels** ende **Crjcht-Oversten** / zijn den 18. Februarij op Sondagh s' Morgens uyt den **Bargh** door **Lepden** / op Sleeden over het gladde Ys naer **Woerden** gereden, daer haer Middagh-mael houdende. Middeler tijt volghde de **Guaerde** van den **Prins** / siende soo wel voor als achter haer **Waghens** ende Sleeden, ende de **Amonitie** van Oorloghen, so van groot als cleyn **Canon**, met groote **quantiteyt** van **Cruyt**, **Loot**, **Lonten**, **Houweelen**, **Schoppen**, ende **Spaden**, **Axen**, ende **Bijlen**, **Granaden**, ende **Vier-ballen**, ende alles vvat tot een **Generael Leger** van doen mocht zijn. Den **Prins** r'lijff wat versteret hebbende, is terfont op geseten, en ten selven dage naet den middagh ontrent 3. uyten, tot **Vrecht** ghearriveert, nemende sijn **Logement** in sijn **Hoff** ofte het **Duytsche Ouyt**. Hier naerder **informaticien** van de **sacke** georegen hebbende, so heeft hy hem niet verhaest, maer liet alle **Amonitie** ende **Soldaten** vergaderen, nemende voorts sijn veersende **Glas**, ende besichende de **saken** van **Drielandt** / met den **Brabantischen** cant, ende oock wat de **Spaensche** tusschen **Arnhem** ende **Doesburgh** maecten. Dit alles doorsien hebbende, so sont hy eenighe **Cornetten** **Ruyters** naer **Deventer**, onder beleyt van **M. Stakenbroeck**, en liet de **Brabantische** **Ruytery**, van **Bergen op-zoom**, **Breda**, ende **Geertruydenbergh** in de **Beruwe** comen, tusschen **Wael** en sijn. Oudertusschen also de **coude** noch vast aen hiel, ende eenige **Soldaten** noch inde **Kercken** lagen, so liet de **E. Wijse Magistraet** op den 19. van het **Raedt-Huys** aff publiceren, dat alle de **Burghers**, de welke **Soldaten** **Logeerden**, 2. **Stuyvers** meer van **Servijs** genieten souden als **ordinaris**.

Den **Prins van Oraengien**, met sijn **Broeder** is op **Dijn**sdagh den 20. Februarij uyt gevaren om over al de **principielste** **Cortegaerde** te **visiteren**, hy sont selfs van den **Wagen**, ende **besach** of sijn **getrouwe** **Soldaten** oock **vyt** ende **leger-plaetsen** hadden, om haer in sulcken **bitteren** **coude** te **mogen** **verwarmen**, maer bevont alles wel, het welke **eeuwelijck** sal dienen tot loff van sijn **woyteliche** **Genaede** / ende de **E. W. Magistraet der Stadt Wrecht**. Dit was inder **vyuerheydt** een **sake** van **grooten** **ghevolgh**: vvant daer is **qualijck** een **trou** en **Manhaftigh** **Soldaet**, of het **binne**ste van sijn **hert** **vyert** **beweeght**, om **dadelijck** voor den **Prins** ende de **getrouwe** **Inwoonders**, haer **leven** op **teoffren**. Op de selve tijt vwaren tot **Wrecht** inder haest **gearriveert**, de **Committerde** **Heeren Staten** **bande 7. Geunteeerde** **Provincie**: **Midts** **gaders** oock de **Heeren** van **Amsterdam**, **Haerlem**, **Doorn**, **Cathuyfen**, **Lepden**, **Delft**, **Kotterdam**, **Doordrecht** / ende **Gorckum** / en voorts alle de **Leden** van de **Sreden**, wel **neerstigh** **lorgh** **draghende** voor **gelt**, want **gelt** dat is **neruus belli**, ofte de **Saufe** van den **Oorlogh**, ende so **lange** als dat de **getrouwe** **gemeente** by **let**, mer een **resoluyt** **gemoect**, so is de **victorie** ons met **God** te **baet**.

Op **Woensdagh** den 21. Februarij, werden op **Bredenburg** **ghemonstert**, alle de **Sleden** ende **Wagens**, so **veel** die **geladen** vwaren met **Amonitie**, als die op **den** **dienst** **passen**: ende in **middeler** **tijdt** vwaren de **Brabantische** **Ruytery** **ontrent** **Vianen** **gecomen**. Den **Generael** **Market** hadde oock de **Spaensche** **tvvee** **off** 3. **mael** **ghetost**, maer hadde geen **volcomen** **last** om sijn **Ruytery** **teghen** **sulcken** **opgeraepden** **hoop** in **hafaert** te **stellen**.

Den **Prins** rusteden des **nachts** niet **veel**, maer **ontboot** den **enen** **Colonel** **voore**, ende den **anderen** **naer**, ende dede **onder** **anderen**, mede by sich **roepen** den **Capiteyn** ende **Ingenieur** **Zan** **vanden** **Bosch** / **vergeselschap** met **M. Bpvoort** **Ingenieur** van sijn **K. M. van** **Sweden** / om te **besichtigen** de **Steden** van **Amerfoort** / **Heenen** / **Wijck** / **Vpanen** / ende **anderen**, die **ter** **noor** **vvat** **gefortificeert** **vverden**.

Den 22. heeft den **Prins** **opwaert**, naer **Reenen** ende **Wageningen** / **ghesonden** een **party** **Schoppen**, **Spaden**, **Houweelen**, ende **Bijlen**, ende **andere** **Instrumenten**. Den **Vyant** dit **verstaende**, heeft hem op **Donnerdagh** **nachts** ende **Vrydaeghs** **opghemaect**, ende **voervolck** in **aller** **haest**, met de **Wagens** ende **ghetschut**, voor **uy** **laten** **trecken**, houdende met de **meesten** **paert** van **Ruytery**, onder het **Commandement** van **Graeff Hendrick** **vanden** **Berg** / sijn **Arrier** **gaerde**, ende **veel** **liecken** op **Wagens** **gheladen** hebbende, is also **vertrocken**, larende over de **800.** so **dooden** als **half** **dooden**, de welke de **vracht** niet **veert** en **vwaren**, int **Bosch** **leggen**, met **menichte** van **Mosketten**, **Pijcken**, **Harnassen**, ende **zijt-geweer**. Dese **arime** **menschen** hadden haer met **hout** **beschanst**, ende **door** **dien** **datse** **niet** **veel** **getoe** **gebonden**, **Sommige** **onder** **haer** **stonden** also **tegen** een **Boom** **doot** op de **Schiltwacht**, **gelijck** **oft** een **buffel** **Stroo** **gheweest** **vvas**, die haer **diende** voor een **dootkist**: vvant de **cleederen** en **vwaren** des **uyt** **treckens** **niet** **veert**. De **Huysheden** dese **tijdinge** **vernomen** hebbende, **begaven** **heur** **van** **hare** **vlicht-plaetsen** **vverderom** **naer** **hare** **vvooningen**, ende also de **varekens** **vvat** **snelder** **int** **loopen** **vwaren** als de **menschen**, so **begonnen** sy de **Spaensche** **te** **scheuren** ende **te** **ternen**. **Off** **het** **nu** **vvas**, dat **het** **eene** **speck** **het** **ander** **vvilden** **eeten**, ofte **datse** **vvroetenden** **naer** **den** **lieffelijcken** **reuck** **van** **de** **gegeten** **cruymen**, de **welken** **tusschen** **Box** **ende** **Billen** **vwaren** **blijven** **hangen**, sal **ick** **daer** **laten** **blijven**, en **tot** **gelegener** **tijt** **overslaen**, om **tspeck** **tot** **geenen** **afslag** **te** **bringen**.

Woerden

Voorders wat belangt de oorzaeck van des Wyants vertreck / daer wort bzeemt af ghebi-
scouert; den eenen sustneert dat het van esude was / den anderen van honger / deur dien dae
een hoot een Rijck daelder gou / den derden seght / en houdt vooz vast dat het de Spaden ende
Houwelen gedaen hebben / om dat den byant bzeesden dat hy daer mede onder de kluypen ge-
stopt mocht werden / ende so voozts. Vooz het laest / so wert vooz vast gehouden / dat sy ver-
staen hadde dat den Prins met 2. volle Batalien / met 100. stucke geschuts / haer aen tasten sou-
de / waer toe de Patenten al uyt gebeelt waren / om den byant de privilegien van de Veluvve
te leeren verstaen / dat is: geen quartier te geven t'welck de arme aert / wozmen oock wijs ge-
maecht was / en om dese reden en doosten sy niet over loopen / ja hadden veel lieber op de ma-
niere als voozsept is te steruen / dan het Veluvvesche recht onderwozen te zyn. Doch dese
dingen verby gaende / so dancken ende loben wy Godt vooz sijn verleende victorie / dat hy den
byant van onse Landt-palen soo genadelijck gheweert heeft. Onse Ruyterie is haer op het
spoedighste gebolght / ende met Trommels ende Trompetten groot gheraes makende / heb-
ben sy den byant so langhe nachte jaeght / tot datter een sekere quantiteyt van Wapenen tot
bupt vooz onse Soldaten ghebleuen is.

Wat nu de ordere van het bijten belanght / daer waren ontrent 30. duysent Boeren van
verscheyden Dorpen / ende elck compareerden met sijn Officier / gewapent zijnde met eenen
langen Boots-haect / ende een Rijck ofte Bijl / om het ps van den Ysel, Rhijn, Wael, Leck, Maes,
Vecht, ende Vaert ontstucken te bzeken. Indien het oock de noot berescht hadde / soo waren
vooz elck Man noch Wapenen / om twee Generale Legers te formieren / peder van 40. duysent
Man / om ons Landt te diffendaren / sonder dat de Waert-ghelders, ofte Burghers noch op de
been waren. Dese voozs Cruech-gereetschay / was meest alle by den anderen in 16. uppen
tijts uyt ghesondert eenighe heele Kartouwen / Vrielingen / ende halbe Kartouwen / van de
welcke 12. stucken / met 65. cleen geschut / alleen door de Stede Leyden ghepasseert waren.

Wat voorders aengaet de waerheyt ende lust van onse Soldaten om den byant een Bara-
lie te leveren is alle de Werelt bekent / want so haest de ordere ghegheuen was ging Ian van
Hilpanen deur.

Wat belangt de verclaringe van dese Kaerte, ende de Frontier-plaetsen, wy nemen ons begin-
sel vande Stercken die Oostwaerts ghelegen zyn / daer onse Nederlandtsche Garnisoenen leg-
ghen / sck wil geswijghen de Savegaerden van Emderland, als tot Griet-ziel, Norden, Eesens, Wit-
mont, Ieveren, Seickhuysen, Aurick, ende ten Noorde van dese voozs Stercken / is Emden de
Hoofstad, groot ende wel g'fortificeert / ende met der Heeren Staten Garnisoenen beset is / ten
Zuyden 7. Mijlen van daer leght de Schans de Bretange, in een Moras op een Heyde van 12.
Mijlen lanck / ende 4. Mijlen breedt / ten Zuyt-westen 10. Mijlen van daer leght Koevoerden
hersterckt met 7. Dwingers en tusschen elcken Dwinger een Kabelijn / is oock een Morassige
plaetse de welke niet onder-mijnt en can woerden / ten Zuyt-westen leght Hardenbergh by een
Rivier de Vecht genaemt / en 3. cleyne Mijlens de Rivier af leght Ominen / aldaer de Spaen-
sche Anno 22. gellagen werden / de H. Staten hebben een Fortresse oher onder half Jaer aldaer
laten legghen tot verskeringhe vande Drente, Noort-west ontrent 5. Mijlens vande voozs
plaetse leght Meppel, dit zyn alle de Fortressen de welke Groeningen, ende Vriessant omringel-
len / behalven dese zyn alle de Binnen-landtsche Stercken / als Delfziel, Dockum, Leeu-
vvaerden, Franeker, Harlingen, Bolsveert, Staveren, Sneeck, Slooten, alle met Garnisoenen beset /
daer van Groningen als Moeder van allen de Fortificatien van Nederlandt met recht genaemt
mach werden.

Ontrent den Ysel hebby dese Schansen ende Stercken / te weten in de Circumferentie van
12. Mijlen oft uppen gaens / want dettogaens hebbe sck Mijlen elck van een uppe gaens ge-
maecht / om reden / dat de Hollandtsche Mijlen niet grooter en zyn.

Ten Noorden 5. Mijlen te Water / ende 6. te Lande van Campen op de Frontieren van
Vriessant aen de Zuyder zee / legghen de 2. Schansen van Slickenburgh ende Kunder 2. Mijlen
Zuyt-oost waerts / leght de Schans Blockziel, sfer sterck dienende vooz een Sluys vande
Zuyder zee seer. Noort-oost / 2. Mijlen van daer leght Steenvvick een sterck Stedeken vanden
Prins belegert ende gewonnen / wederom te rugt keerende aende Zuyder-zee legt de Sterck
te van Vollenhove, een up van daer leght het sterck Stedeken Gelmuyen aen Mastenbroec,
een Mijlken Oost-Waert leght de Sterckte van Hasselt, aen de Oostzijde vande Vecht, ander
half Mijlken ten Zuyden leght de sterck Stede Svvol, van daer tot den Stroom tegen ober
Hatten, zyn int Jaer 1606. tusschen dese voozs spatie 2. Schansen gemaakt / die naest Svvol
was genaemt t'Berghfort, ende dat naest den Ysel was Kattenfort genaemt / dese voozs omrin-
gelen Masten-Broec. Hatten leght daer tegen ober en zyn alle seer sterck / daer binnen in befloren
leght

legt dicht by de Zuyder-zee op den Yssel-stroom, aen de Veluvvesche zijde legt de groote vermaerde Stadt Campen zijnde wel gefortificeert / hebbende een lange Brugge van houten balcken gemaecte seer wonderlijck / heeft lange Aren gestaen tegen den grooten Is-ganck ende Stroom/waer tegen over in Mattenbroec legt een Fort tot beweeringe van dese brugh.

Voorders op de Veluwe langs de Zuyder-zee leggen de twee stercke plaetsen / Zuyt-oostelijck lept Elburgh en noch Zuydelijck lept Harderwic een Heens-stadt, voorders op de Veluwe zijn eenige Doopen maer gheen Steden / streckt hem in den omganch over de 42. Mijlen / soo tot Amersfoort, Wreche ende Arnaem, niet tegenstaende heeft sijn natuerlijcke stercken met een seker Moeras vertoonende hem als een Doockweert / aen de zijde naer Wageningen de Grebbe genaemt / voorders is de meesten deel Heyde ende Bosch, daer niet veel te halen en is / als eenige Schaaps-coyen, ende de Dorpkens de welke inde Kaert genomineert zijn.

Nu wederom keerende tot den Yssel-stroom, aldaer lept Hattem van daer tot aen de Rijn, heeft over de 25. Reduyten elck met 12. of 25. Man beset / naer dat de ghelegentheyt presentteert / dienende vooz de Struyck-roovers / om te beletten; datse den Yssel niet passeren en mochten / en alser eenighe swarigheyt is / om met haer buyz-baecken ende schieten alarm te maken / ende des Somers legt alle upzen gaens een Oorloghschip ofte Sloep wel versien van Crigghvolck heeft oock inde selve spatie als voorsz is 6. Eplandekens om inden tijdt van noot meerder stercken te maken daer van het grootste vooz Doefburgh legt als voorsz is.

Deventer legt vijf Mijlen van Hattem, dit is een Coopstadt daer over de Waren te Wagen bestelt werden / om so naer Munster, Grol, Wels, Ceulen, ende int Lant van Hessen bestelt te werden / behalven dit / is dese Stadt uptnemende versterckt / alsoo met Bolwercken ende Kavelijns daer hem geduerigh een groot Garnisoen in houdt / om op den vpant te passen.

Voorts derdehalf Mijl opwaerts / legt de Graeffelijcke ende groote Stadt Zurphen, presentteert een Provincie, is oock uptnemende sterck gefortificeert / heeft een groot Garnisoen / ende een dappere Burgerij / de welke haer veel liever souden in riemen laten snijden / als vande Spaensche laten overwinnen / ende dat upt goede reden / door dien datse by de 40. Jaer seer Barbarisch vande Spaenschen ghetraecteert werden.

Doefburgh is 3. Mijlen den Yssel-stroom op / van waer 6. Mijlen Oostwaerts legt de Frontier-plaets van Breevoort, is ghesterckt met 6. uptnemende groote Dwingers / ende tusschen beyde de Kavelijns is sy in een Moerasch gelegen / is als een Doorn-werck / stootende onder sijne vanden.

Rees legt 6. Mijlen Zuyt-west ende is van gelijcken de opperste ende hoogste sterckste op den Rijn / welck de H. Staten uptnemende gefortificeert hebben met een Royael-Fort, daer tegen over van 6. Dwingers ende een Cat om over het gantsche omlegghende velt met het Canon te domineeren / daer hem beurgaens een groote Garnisoen ont houdt.

Derdehalf mijl den Rijn aff legt de groote Stadt Emmeric mede seer sterck gefortificeert met een Schans daer tegen over / wel beset met Staten Garnisoenen / ende als dese twee Steden of hare Garnisoenen ghewaer wert / dat den vpant neerwaerts naer de Neerlanden marcheert / sijn sy dadelijck met hare Ruyterij inde weer / also datter in die quartieren dickwils dappere scharnuttingen gheschieden.

Nu also den Rijn anderhalf mijl af dalende tot het scheyden van Wael ende Rijn, daer legt de treffelijcke stercke Schencke-Schans / van daer af heeft men beginnen het ys inde Stroom op te hieten / met allen het Lantvolck / de welke daer aen gelegen mocht sijn.

Vier mijlen de Wael-stroom af / is ghelegen de stercke Frontier-stadt Nimmegen, keerende de vanden / de welke over de Moockerheyde naer Maes, Wael, ofte Tielsche Weert dalen mocht / daer toe haer die vande Graeff de hant repcken.

Drie mijlen van Nimmegen ende derdehalf van Schencke-Schans, legt de Stadt Arnhem daer het Hoff van Gelderlandt is / daer Graeff Hendric vanden Bergh ontrent quam / ghelijck Graeff Hendric van Nassau Anno 22. vooz Brussel quam.

Voorders hadde ick wel veel te segghen vande Bommelervveert, maer sal tselve met cozte woorden over loopen: het bovenste ghedeelte daer Maes ende Wael malcanderen raken / leghe de Schans de Voorn met 6. Dwingers int ghesicht. Van dese wat neerwaerts op den Bommelervveert legt de Schans S. Andries met 5. Bolwercken. De Maes volgende so hebby de Schans tot Empel, Creveceur, ende Knollschans, met veel andere cleyne Schansen ende Reduyten om die van Hertogenbosch op den dienst te passen / de welke in desen voorsz Doost over al in hare wapenen waren / Bommel, Loevesteyn, Worcum ende Gorcum, als Moeder van dese Jongens. Voorders sal ick laten berusten tot der tijt dat ick u de Frontierplaetsen van Vlaenderen ende Brabant mede delen sal.